

Maa- ja metsätalousvaliokunnan tiedotustilaisuus 10.6.2021

Tiedottaja Tiina Deboo, eduskunnan kanslia:

Tervetuloa kaikille maa- ja metsätalousvaliokunnan tiedotustilaisuuteen. Minä olen tämän valiokunnan tiedottaja Tiina Deboo, ja tämän päivän tilaisuuden aiheena on valiokunnan mietintö kansalaisaloitteesta Vesi on meidän.

Ihan ensin valiokunnan puheenjohtaja Anne Kalmari esittelee mietinnön, ja sen jälkeen varapuheenjohtaja Ritva Elomaa pitää lyhyen puheenvuoron. Tämän jälkeen puheenjohtaja myöntää puheenvuorot niille ryhmien edustajille, jotka haluavat käyttää puheenvuoron aiheesta, ja lopuksi otetaan median edustajilta kysymyksiä, jos on.

Mutta ei muuta, ja mennään asiaan. – Olkaa hyvä, puheenjohtaja. Kiitos.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitoksia. Tosiaankin: iloinen ja onnellinen ja ylpeä valiokunnan puheenjohtaja! Nimittäin tänään saimme maaliin kansalaisaloitteen, jonka hyväksyimme, kansalaisaloitteen Vesi on meidän.

Tämä kansalaisaloite koski sitä, että estetään vesihuollon valuminen yksityisiin käsiin. Tiedätte varmasti, että kansalaisaloitteitten päätyminen valmiiksi mietinnöksi ja hyväksytyksi ei ole itsestäänselvyys. Meikin kuulimme todella laajan kuulemiskierroksen, ja vaikka valtaosa kuulemisista oli myötäsukaisia, niin mitä lähemmäksi sitä itse toteuttajatahoa tultiin, sitä varovaisemmiksi siellä tultiin. Tämä liittyy siihen, että kunnilla on itsemääräämisoikeus, ja jos kuntien itsemääräämisoikeuteen puututaan, niin silloin se vaatii varmastikin myös lainsäädäntöä siltä osin ja ehkä rahoitusta, ja tässä tullaan ikään kuin perustuslaillisiinkin kysymyksiin asti. Näin ollen esimerkiksi vesihuoltolaitos, joka piti hyvänä, että tämä säilyisi yksityisissä käsissä, katsoi, että ehkä se säilyy muutenkin, ja Kuntaliitto vähän samantapaisesti duubioi kuntien tontille menemistä, ja samoin eri ministeriöt. Me jouduimmekin oikein hartiavoimin tekemään töitä, että saimme ministeriöistäkin sentyyppiset vastineet, että pystyimme tämäntyyppiseen lopputulemaan päätymään. Täytyy sanoa, että valiokuntani on rohkea ja kaukokatseinen.

No, mitä tässä mietinnössä sitten olemme päättäneet? Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman pian osana laajempaa vesihuoltolainsäädännön uudistusta valmistelemaan lainsäädäntöä, jolla varmistetaan tällä hetkellä julkisessa omistuksessa olevien vesihuoltotoimintojen säilyminen kunnan omistuksessa ja määräysvallassa. Kunnallehan kuuluu nyt jo järjestämisvelvollisuus omalla alueellaan, ja kunnan omistusta ja määräysvaltaa vesihuoltotoiminnasta puoltaa lisäksi vesihuoltoverkoston luonne luonnollisena monopolina – mehän tiedämme, että sinne ei kukaan voi rinnakkaisia vesijohtoja vetää, ja näin ollen kilpailua ei voi syntyä.

Vesihuoltoon liittyvät terveydensuojelun näkökulmat puolsivat tätä asiaa, samoin yhdyskuntakehityksen ja ympäristönsuojelun näkökulmat sekä kansallisen huoltovarmuuden turvaaminen. Maapallohan kuivuu aika kovaa vauhtia, ja nähtävissä on, että vesistä tullaan käymään ihan kiistaakin.

Sinänsä vesilaki turvaa sen, että kukaan ulkopuolinen toimija ei tuosta vain voi mennä vettä meidän pohjavedestämme kaupallistamaan, vaan siihen täytyy aina hakea lupa, ja siinä katsotaan sitten ensisijaisesti se, että kuntalaisille riittää vesi ja kunnan elinkeinotoimintaan riittää vesi. Mutta siitä huolimatta, jos esimerkiksi sitä yritystoimintaa olisi siellä kunnissa, niin tästä on näyttöjä ihan kansainvälisiltä areenoilta, että kun meillä on tällainen investointisuoja yrityksille, jotka satsaavat veteen, niin siinä voi tulla vaikeuksia ja valtiollekin sitten maksettavaa, jos jälkikäteen rajoitettaisiin tätä yrittämismahdollisuutta.

Näimme myös, että kuntien taloustilanne heikkenee aika monissa kunnissa, joten on todella oikea-aikaista luoda nyt tätä lainsäädäntöä, kun tätä yksityistämistä ei vielä ole oikeastaan tapahtunut kaupallisessa mielessä. Näin pystymme pitämään tämän tärkeän, kriittisen, huoltovarmuuden kannalta tärkeän infran julkisissa käsissä.

Tarkastelimme aika monia kansainvälisiä malleja siitä, miten on toimittu, ja löysimme pohjoismaisista naapurivaltioista hyvät mallit, millä polulla voisi vaikka edetä. Esimerkiksi Norjassa on säädetty vesihuoltoinfrastruktuurin julkisomistuksesta ja Ruotsissa taas siitä, että määräysvallan tulee vesihuoltolaitoksissa säilyä julkisissa käsissä. Näistä jommastakummasta tai molemmistakin meidän lainsäätäjät voivat hyvin poimia esimerkkejä. Esitimme ja vaadimme, että näitä eri sääntelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia tulee selvittää laajasti.

Kaikki tämä voidaan meidän kuulemisten perusteella tehdä vaarantamatta perustuslaissa turvattua kunnallista itsehallintoa.

Koska tässä lainsäädännön valmistelussa varmaan menee useampia vuosia, ajattelimme, että jotta valiokunnan tahtotila varmasti toteutuu ja tiedämme missä mennään, vaadimme myös selvityksen tästä vesihuoltolainsäädännön uudistuksen etenemisestä vuoden 22 loppuun mennessä.

Sitten valiokunta kiinnitti huomiota myös muutamiin seuraaviin seikkoihin:

Tuossa kerroin jo tuosta pinta- ja pohjavesien käytöstä, ja huomioimme sitä asiaa siinä aika paljonkin, ja myöskin sitä, että kunnilla ja osuuskunnilla on vesihuoltoinfrastruktuurin korjausvelkaa ja investointien tulisi olla 2–3 kertaa suuremmat kuin ne ovat nyt. Korjausvelasta verkostosaneerausten osuus on merkittävä, noin 60 prosenttia kokonaisinvestointitarpeesta.

Lisäksi edellytämme, että vesihuoltomaksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset, ja käytännössä niihin liittyvän tuoton kohtuullisuuden määrittäminen ja valvonta on tällä hetkellä puutteellista. Pidämme tärkeänä, että vesihuollon maksuja ohjataan nimenomaan tähän korjausvelan purkamiseen.

Luulen, että tämä on todella iloinen asia. Sen lisäksi, että tämä historiallinen päätös on iloinen meille valiokunnalle, se on sitä myös niille yli 89 000 ihmiselle, jotka ovat kannatusilmoituksen tästä kansalaisaloitteesta tehneet. Vesihuoltopalveluita tuottavia organisaatioita on 1 800 kappaletta, ja kuntien omistamia laitoksia on 450 kappaletta, joten tämä ei ole niin kuin pieni uudistus. Meillä on myöskin sitten osuuskuntia, oikeastaan valtaosa näistä laitoksista, mutta niitten toimittamat vesimäärät ovat käytännössä hyvin paljon pienempiä. Vesiosuuskuntien osalta valiokunta katsoi, että niiden toiminnan tulee saada jatkua ennallaan, sillä ne ovat voittoa tavoittelemattomia, mutta myyntitilanteissa kunnalla tulee olla etuosto-oikeus.

Todellakin näihin iloiseihin tunnelmiin. Vaikka paljon olisi lisääkin tästä kerrottavaa, ajattelin, että valiokunnan jäsenet varmasti haluavat omalta osaltaan vielä jatkaa. Tässä omalta osaltani. – Valiokunnan varapuheenjohtaja Elomaa, olkaa hyvä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Ritva Elomaa:

Kiitoksia, puheenjohtaja, ja hyvää torstaipäivää kaikille! Iloisissa tunnelmissa tämän takia todella. Puhtaat vedet ovat suuri kansallisvarallisuutemme. Se arvo on mittaamaton.

Puhtaan makean veden ja niin kutsutun sinisen biotalouden merkitys kasvaa tulevaisuudessa, ja juomavedestä on jo valtava puute monissa maissa. Sen tiedämme. Tämä meidän kirkas kulta on pidettävä omassa hallinnassa, eikä vesivaroihin liittyviä oikeuksia tule vaarantaa eikä antaa pois missään olosuhteissa. Samalla nyt myös perussuomalaisten puolueen edustajana sanon, että ovat ihan meidän sivuilta nämä edelliset lauseet, eli tämä on meidän perussuomalaisten kanta myös vahvasti, ja yhdymme tietysti tähän loistavaan kansalaisaloitteeseen.

Vesihuolto on yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeinen toiminto ja perusasioita huoltovarmuudessa. Tämä Vesi on meidän -kansalaisaloite on valtavan tärkeä ja se on ajankohtainen, joten erityiset kiitokset aloitteen tekijöille ja ennen kaikkea sille suurelle määrälle ihmisille, jotka ovat allekirjoittaneet aloitteen.

Valiokunta yhtyy aloitteen keskeiseen sisältöön koskien kansallisia vesivarojamme, veden riittävyyden, laadun ja omistuksen tärkeyteen. On erittäin harvinaista, että ihan yksi yhteen valiokunta yhtyy kansalaisaloitteeseen, koska aina on jotain pikku viiraamista ja sen takia ihan täysin ei aina kansalaisaloitteita voida puolustaa, vaikka niitten ydinasia olisi kuinka hyvä. Mutta tässä olemme, harvinaista kyllä, ihan samaa mieltä, niin kuin meidän puheenjohtaja tuossa jo totesi.

Sitten muutama sana lupamenettelystä: Jos vedenottohanke uhkaa kansallisia vesivaroja tai kansalaisten veden saantia, sille ei voida myöntää lupaa vesilain nojalla. Tämä on tärkeää.

Päätösvalta vesihuollosta säilyy kunnilla, ja se on perusteltua, ja samoin omistus. Meillä on osuuskuntamuotoisia vesihuoltolaitoksen malleja, ja niitä on käytössä. Ne pitää

turvata tietysti edelleen, mitkä nyt ovat jo olemassa. Pienehkö yksityinen vähemmistöomistus on ihan ok.

Olemme myös kiinnittäneet huomiota siihen, että kunnalle pitäisi tulla etuosto-oikeus, jos vesiosuuskunta harkitsee myyntiä. Kaupallisille toimijoille ei kuitenkaan nyt sitten veden omistusta luovuteta.

Varsinkin tämä pohjavesiasia on myös kansalaisten keskuudessa hyvin paljon puhuttu aihe. Meidän pohjavesiämme ei saa myydä ulkolaisille toimijoille eikä kenellekään. Näinhän se on, ja sehän on jo laissakin olemassa. Se on tärkeä pointti.

Vielä kiitos tästä kansalaisaloitteesta. On hienoa, että meidän valiokunta on yksimielinen ollut tässä asiassa, ja perussuomalainen ryhmä ja meidän puolueemme ovat myös vankasti tämän asian takana. – Kiitoksia.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitos. Mennään eteenpäin. – SDP:n Piirainen, olkaa hyvä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Raimo Piirainen:

Kiitoksia, puheenjohtaja, ja kiitoksia puheenjohtajille hyvästä aloitteen esittelystä, ja kiitän myös omasta ja eduskuntaryhmäni SDP:n puolesta, että olemme pystyneet tähän hyvään yhteistyöhön tässä, ja tietysti kiitos kuuluu myös kansalaisaloitteen tekijöille. He ovat oikealla asialla olleet tässä.

Vesi on meidän -aloitteesta on käyty tosissaan hyvä kuuleminen. On kuultu useaan otteeseen, ja on asiantuntijoita kuultu, ja niin kuin tuossa valiokunnan puheenjohtajakin mainitsi, on myös saatu ministeriöltä vastine asioihin. Tällä tavalla olemme pystyneet edistämään Suomen vesivarantojen hyvää käyttöä. Tämän takia kyllä tämä on osoittautunut todella hyväksi.

Niin kuin tässä aikaisemminkin ovat puheenjohtajat todenneet, vesi on elämän eliksiiri, ja useissa maanosissa maapallolla on käyty vesistä kiistaakin ja jopa pieniä kahinoita on syntynyt. Meidän Suomen vesivarat ovat todella hyvät, ja kiinnostusta niitä kohtaan osoittautuu ihan merkittävästi.

Pidän erittäin tärkeänä myös sitä, että mietintö on yksimielinen ja tällä tavalla se osoittaa meidän vastuuta tästä ja että meille vesi on erittäin tärkeää.

Vielä voisin todeta tähän, että vesivarojen käytön tulee olla julkisen vallan sääntelyn piirissä. Näin varmistamme vesivarojen oikeasuhtaisen käytön.

Toivon tälle menestystä, ja toivomme myös tietysti, että laki saadaan vielä sitten oikeasuhtaiseksi näihin asioihin. – Kiitoksia puheenjohtajalle ja kiitoksia valiokunnalle. Kiitos.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitoksia, ja seuraavaksi kokoomuksen vastaava, edustaja Heikkinen. Olkaa hyvä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Janne Heikkinen:

Kiitoksia, puheenjohtaja! Tämä kansalaisaloite on osoittanut sen, että meille suomalaisille puhdas vesi on sydämen asia. Haluan kokoomuksen puolesta kiittää aloitteen laatijoita, sen allekirjoittajia sekä meidän valiokuntaa hyvästä, toimivasta yhteistyöstä tämän mietinnön parissa.

Kokoomukselle oli tärkeää, että vesihuolto luonnollisena monopolina säilyy julkisen vallan omistus- ja määräysvallassa, sekä se, että valiokunta tässä mietinnössään kunnioittaa perustuslaillista omaisuudensuojaa. Koemme tärkeäksi, että myöhemmässä lainvalmistelussa myös huolehditaan siitä, että vesihuoltoyhtiöille jäävät riittävät edellytykset ottaa mukaan vähemmistöosuudella myös yksityisiä toimijoita erilaisen osaamisen takaamiseksi.

Haluan yhteenvetona kiittää valiokuntaa siitä, että pääsimme yksimieliseen mietintöön, ja tätä pidämme erityisen tärkeänä. – Kiitos.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitos. – Keskustalta ei taida toista ihmistä tässä olla, mutta voin sydämeistäni sanoa, että olen iloinen siitä, että keskustan linja tässä asiassa toteutuu – kuten näkyy nyt sitten konsensuksessa toteutuvan ihan kaikkien puolueiden yhteisesti. – Edustaja Pitko.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Jenni Pitko:

Kiitos paljon. Kiitos puheenjohtajalle ja koko valiokunnalle, mutta erityisesti tämän kansalaisaloitteen tekijöille, että tämä esitys ja asia on tullut eduskunnan käsittelyyn. Nyt on vielä hieno päätös valiokunnalta esittää sitä eduskunnalle hyväksyttäväksi. Tämä olisi tosiaan historiassaan kolmas hyväksytty kansalaisaloite, että siinä mielessä iso asia. Nämä kansalaisaloitteet ovat tärkeä osa meidän demokraattista järjestelmää, ja on hienoa olla mukana hyväksymässä tätä kansalaisaloitetta.

Tosiaan puhdas vesi on tärkeä myös ihmisoikeuksien kannalta. Se on YK:n tunnustama ihmisoikeus, ja myös tässä käsittelyssä me ollaan perusteltu tätä myös meidän oman perustuslain nojalla, että puhdas vesi on perusoikeus myös täällä Suomessa. Tämän aloitteen hyväksymisen myötä me voidaan pitää huolta siitä, että määräysvalta ei siirry vesihuollossa yksityisille toimijoille, ja oleellista siinä on, että kun ollaan katsottu näitä esimerkkejä maailmalta, niin se olisi voinut johtaa hinnannousuihin mutta myös palvelutason laskuun ja myös ympäristöongelmiin. Nämä nyt vältetään, koska vesi todellakin kuuluu kaikille.

Vesihuollon turvaamisen lisäksi on tärkeätä meille myös pitää huolta meidän vesivarannoista, ja tässä maa- ja metsätalousvaliokunnan työssä meillä on myös haasteita totta kai siinä, että pystytään vähentämään vesistökuormitusta maa- ja metsätalouden osalta, mutta myös ilmastonmuutos tuo oman haasteensa meidän vesivarantojen säilyttämiseen puhtaina. – Kiitos paljon.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitoksia, ja seuraavaksi edustaja Myllykoski vasemmistoliitosta. Olkaa hyvä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Jari Myllykoski:

Kiitoksia, puheenjohtaja, ja kiitos puheenjohtajalle hyvästä mietinnön esittelystä. – Me nyt kokemuksesta tiedetään, että luonnollisten monopolien myyminen on suuri virhe. Meidän ei tarvitse hakea edes kansainvälisiä esimerkkejä, vaan kyllä me sen sähköverkkojen myynnin osalta olemme karvaasti kuluttajina kokeneet, ja palaute on ollut murskaavaa.

Oli hienoa, että aloitteen tekijät reagoivat Jyväskylän ja Ähtärissä olevien toimenpiteiden osalta. Jos kansalaisaloitteen ensimmäiset allekirjoittajat Joona Mielonen, Olli Kohonen Hilikka Haaga, Vesa Plath, Heidi Hietalahti ja Jouni Jussinniemi eivät olisi reagoineet ja olisi päässyt tapahtumaan se ensimmäinen steppi tämän monopolityyppisen liiketoiminnan myymisessä yksityiselle puolelle, niin me olisimme olleet sen jälkeen myöhässä. Portti olisi auennut, mutta nyt sitten aloitteen tekijät pääsivät käynnistämään tämän keskustelun. Niinpä haluan kiittää valiokunnan jäseniä erinomaisesta yhteisestä näkemyksestä siitä, että vesi on meidän eikä sen myyminen yksityisille tahoille ole suotavaa.

Otamme kohta hanasta puhdasta vettä tämän kunniaksi. – Kiitos.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kyllä. – Tässä välihuomiona täytyy sanoa, että kyllähän tämä meidän mietintömme niin pitkä ja perusteellinen oli, että kehotin valiokuntaneuvosta lukemisen jälkeen ottamaan jo siinä vaiheessa lasin vettä. – Mennään eteenpäin. RKP:n edustaja Norrback.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Anders Norrback:

Tack, ordförande, och tack till alla som har tagit initiativ i den här frågan, till medborgarinitiativet. Vi vill också tacka utskottsmedlemmarna. Vi har varit fullständigt eniga i den här frågan. Detaljer har vi förstås filat på, men i grundfilosofin har vi varit eniga om att vattnet är en livsviktig förnödenhet som vi alla behöver, och den behöver tryggas för alla medborgare till ett rimligt pris. Det här har varit den gemensamma målsättningen som jag har uppfattat den i diskussionen. Det är alltid bra.

Marknaden kan lösa många problem, men när vi har en situation där vi får ett naturligt monopol, då klarar inte marknaden av att visa sin effektivitet, och vattenförsörjningen är ett bra exempel på det här.

Vi för många goda diskussioner i vårt utskott, men det är klart det är speciellt roligt när grundsynen i en fråga är så lika som den har varit i den här frågan. – Tack till alla!

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Kiitoksia, ja edustaja Östman kristillisistä. Oletteko paikalla? – Oli kyllä hän tänä aamuna paikalla päättämässä tätä vielä, mutta taisivat kutsua nyt muut areenat sitten.

Eli tässä valiokunnan eri puolueitten vastaavien kierros. Todellakin sen lisäksi, että olen kiitollinen aloitteen tekijöille ja tälle prosessille, olen mielissäni siitä – olen pitkän uran täällä eduskunnassa tehnyt –, että vielä vaikeitakin päätöksiä pystytään konsensuksessa tekemään. Tämä ei ole, kuulkaa, mikään pikkujuttu; se antaa sellaista luottamusta tähän meidän koko parlamentaristiseen järjestelmään.

Mutta nyt sitten mennään toimittajien kysymyksiin, ja ilmeisesti niin, että Deboo sieltä jakaa näitä kysymyksiä. – Olkaa hyvä.

Tiedottaja Tiina Deboo, eduskunnan kanslia:

Kiitos. Otetaan kysymyksiä, jos on kysymyksiä. Eli voitte laittaa tuonne tsättiin tai ihan käden nostolla. – Mutta jos ei ole kysymyksiä, niin siinä tapauksessa kiitos teille ja kiitos osallistumisesta. Voimme myös päättää tilaisuuden tähän.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Vielä päätössanoina sanoisin, että tämä oli historiallista päättämistä siinä mielessä, että nyt tulevaisuudessa me ja meidän lapsemme voivat olla turvallisin mielin, että vesihuolto pysyy julkisissa käsissä ja sillä ei tulla tekemään raakaa bisnestä tulevaisuudessakaan.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen, kansanedustaja Jari Myllykoski:

Kiitos, Anne. Erittäin hyvä. Voimme nähdä, että kansalaisaloitejärjestelmä toimii ja demokratia on siltä osin kansalaisten käsissä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Laitetaanpa kaikki vielä kuvat näkyvin. Minusta tuntuu, että saataisiin... Itsekin otan vielä ikuistuksen tästä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja Ritva Elomaa:

Puheenjohtaja, tässä pullossa lukee ”vahvin vesi”!

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Anne Kalmari:

Okei! – No niin, kiitoksia.